

TERRITORI, INFRAESTRUCTURES I REGIÓ AGROALIMENTÀRIA DE LA VEGUERIA PENEDÈS.

Índex :

El full de ruta del Pla Territorial Parcial del Penedès

Eixos estratègics:

- 1.- Promoure de la participació de manera activa, directa, plural i continuada.
- 2.- Incorporar en els diferents models territorials els principis de la “nova cultura del territori”
- 3.- Apostar per la preservació, ordenació, desenvolupament i gestió dels espais agrícoles.
- 4.- Incorporar nous criteris orientadors per la definició de les activitats econòmiques.
- 5.- Impulsar i promoure l’estratègia del “km zero” o de proximitat

Objectius estratègics:

1. Concretar el model d’infraestructures de comunicació i transport.

- a): Model funcional de les xarxes que travessen el territori.
- b): Xarxa ferroviària

2. Revisió del planejament territorial a la vista de les noves perspectives econòmiques

- a): Coordinar els PTP de les comarques penedesenques
- b): Revisió del planejament urbanístic municipal i comarcal.
- c) : Actualització del teixit urbà consolidat

3. Definir el model d’assentaments i activitats dels espais oberts.

- a): Definir el tractament normatiu urbanístic del sòl agrari.
- b): Establir els paràmetres i activitats econòmiques dels assentaments rurals
- c) : Millorar la xarxa bàsica de camins i coordinar els equipaments rurals.

4. Territori i activitats econòmiques.

EL FULL DE RUTA DEL PLA TERRITORIAL PARCIAL DEL PENEDÈS.

Seguint la formulació ja feta en el Pla Estratègic del Penedès per un equip que també participa en aquest document, en el marc socioeconòmic actual i a l’avantsala en els propers mesos de l’aprovació del Pla Territorial del Penedès, s’ **obre per primera vegada la possibilitat real de poder formular un full de ruta col·lectiu que ha de servir per orientar el futur del Penedès per les properes dècades.**

Aquest repte col·lectiu de primer ordre requereix, per desenvolupar-se, assumir els següents

EIXOS ESTRATÈGICS:

1.- Promoure la participació de manera activa, directa, plural i continuada.

Promoure la participació de la gent del Penedès en al definició de les prioritats del Pla Territorial és un canvi de manera de fer en la presa de decisions. És bàsic, és fonamental, és clau i és estratègic que s’iniciï un ampli debat amb la societat penedesenca del Pla Territorial més enllà dels canals que s’han fet fins ara.

Des de fa una colla d'anys ja hi ha establerta la necessitat de formular mecanismes de participació pública en els processos de presa de decisió (**Conveni d' Aarhus, Dinamarca 25 de juny de 1998, sobre l'accés a la informació, la participació pública en les decisions i l'accés a la justícia en qüestions mediambientals**), però a casa nostra aquests mecanismes encara estan poc desenvolupats.

Cal que les diferents propostes que es formulen i recullen en el Pla Territorial del Penedès es sotmetin a debat ciutadà ampli, obert i plural. Aquesta també és una manera d'ajudar a la regeneració democràtica i a que el procés de presa de decisions tingui un plus.

Ja no n'hi ha prou com a ciutadà en anar a votar cada quatre anys i després "posar el cap sota l'ala" i deixar la presa de decisions en mans d'uns pocs regidors, d'uns pocs diputats o d'un grup d'experts. La millora i el reforçament de la democràcia passa avui per promoure de manera activa i decidida els processos de participació ciutadana.

Una expressió d'aquest fet també és el dret a decidir. El dret a decidir, que ha entrat en força a l'agenda política catalana, no és més que les ganes que té la gent de poder decidir quin és el seu futur col·lectiu. La gent vol poder participar de manera activa en definir quin és el model de societat pels propers anys.

Participar és un dret i comporta una major transparència i un plus en la presa de decisions.

Participar vol dir estar informat, preocupar-se per les coses que es volen fer, aportar idees, propostes, opinions i suggeriments.

Promoure la participació vol dir estar disposat a escoltar, modificar, esmenar, corregir per assolir amplis consensos.

El Pla Territorial del Penedès no tindrà els efectes desitjats si no s'implica de manera, activa, directa, plural i al llarg de tot el procés d'elaboració a la ciutadania.

Cal, a més de promoure la participació directa sobre el desenvolupament del pla, involucrar la ciutadania en la participació en els beneficis econòmics, culturals, socials i ambientals que aquest pla ha de representar i desenvolupar.

És determinant que s'origini el debat públic per airejar les propostes i no caure en els tecnicismes o tòpics.

2.- Incorporar en la formulació dels diferents models territorials dels principis bàsics de la "nova cultura del territori"

El mes d'octubre de 2006, es va presentar a la seu de l' Institut d'Estudis Catalans el "Manifest per a una nova cultura del territori". Aquest manifest va ser presentat de manera conjunta per la Societat Catalana de Geografia, el Col·legi d'Ambientòlegs, el Col·legi de Geògrafs, el Col·legi d'Arquitectes, l'a Societat Catalana d'Ordenació del Territori i l'Associació Catalana de Ciència Regional en un moment en que des de diferents sector ja es reclamava una reorientació de les polítiques públiques en relació al Territori.

Cal assumir com a pròpies les propostes i reflexions que es formulen en el "Manifest per a una nova cultura del territori" i cal incorporar com a eixos vertebradors del Pla els principis, els criteris i les prioritats següents:

a) El territori és un bé no renovable, essencial i limitat.

La societat hi troba el suport o la sustentació material a les seves necessitats, així com el referent de la seva identitat i de la seva cultura. Les característiques naturals de cada territori i la pervivència de traços i de formes que provenen del passat li confereixen singularitat i valors de diversitat. És per això que cal entendre el territori com a recurs, però també com a cultura, història, memòria col·lectiva, referent d'identitat, bé públic, espai de solidaritat i llegat. La nova cultura del territori ha de tenir com a primera missió trobar el sistema que faci possible que, a tot arreu, la col·lectivitat pugui gaudir dels recursos del territori i preservar-ne els valors per a les generacions actuals i futures.

b) El territori és una realitat complexa i fràgil.

Totes les realitats territorials, tots els indrets, es componen de diversos elements naturals i culturals i de les seves interrelacions, que cal considerar adequadament. Les actuacions de gran incidència territorial (urbanització, obres públiques, extracció de minerals, perforacions, repoblaments forestals, etc.), habitualment tenen conseqüències irreversibles. Per tant, s'han de dur a terme amb plena consciència d'aquesta complexitat i avaluant-ne les múltiples repercussions possibles. És imprescindible aplicar el principi de precaució a totes aquestes transformacions.

c) El territori conté valors ecològics, culturals i patrimonials que no es poden reduir al preu del sòl.

Les administracions responsables de vetllar per les qualitats i les potencialitats d'aquests valors socials difícils de mesurar en termes monetaris convencionals els han de prendre sistemàticament en consideració. L'apropiació privada de qualsevol part del territori ha de ser compatible amb els valors esmentats; per tant, la propietat del sòl i l'habitatge s'han d'exercir amb el respecte de la seva funció social, i amb la plena assumpció de la responsabilitat de potenciar-ne la utilitat, el valor ambiental i el potencial paisatgístic.

d) Un territori ben gestionat constitueix un actiu econòmic de primer ordre.

Efectivament, una gestió correcta del procés d'urbanització permet reduir els costos de la mobilitat per a les persones i per a les empreses, contenir els preus del sòl i de l'habitatge, i moderar les càrregues de la prestació dels serveis. D'altra banda, el fet de disposar d'un entorn de qualitat evita danys ambientals i dóna un valor afegit als productes i als serveis, sobretot els turístics, que són bàsics per a l'economia espanyola. Certament, la gestió sostenible del territori és un deure social i ambiental, però també constitueix un preemptori imperatiu econòmic.

3.- Apostar per la preservació, ordenació, desenvolupament i gestió dels espais agrícoles.

L'espai agrícola del Penedès és un actiu de primer ordre. Cal apostar per la preservació, ordenació, desenvolupament i gestió dels espais agrícoles, impulsant la **REGIÓ AGROALIMENTÀRIA DEL PENEDÈS**. El Penedès ens hem de sumar a la gran reacció mundial contra el canvi climàtic i treballar per ser una Regió Agroalimentària que produeixi productes de qualitat pel mercat proper metropolità, tant agrícoles i ramaders com piscícoles, i per exportar allò de bo que els altres no tenen, com els vins, tot actuant com fan a moltes zones del centre d'Europa. I la Vegueria i el Pla Territorial han de ser les eines per fer-ho. Només així, amb una economia sostenible i saludable, salvarem el paisatge i, sobretot, el planeta per les noves generacions que ja ho reclamen.

Entendre la importància estratègica, econòmica, productiva, ecològica, ambiental, cultural i social de l'agricultura al Penedès és fonamental per a poder garantir-ne la seva continuïtat i alhora poder resoldre bé el seu encaix a cavall de les regions metropolitanes de Barcelona i Tarragona

4.- Incorporar nous criteris orientadors per la definició de les activitats econòmiques.

a) La dispersió actual de sòl per polígons d'activitats econòmiques es un malbaratament de territori i de recursos que, a més, no ofereix els requeriments de subministrament i de serveis necessaris i tampoc permet poder generar una massa crítica suficient que permeti, entre d'altres, desenvolupar polítiques de transport públic de persones i de mercaderies i polítiques de formació i aprenentatge adients a les necessitats de cada localització.

b) S'hauria de contemplar la possibilitat de consensuar un programa concertat d'anàlisi de les diferents localitzacions existents i les programades, mitjançant la col·laboració activa de les diferents administracions (municipals i supramunicipals) i del sector empresarial que defineixi, per l'àmbit Penedès, quines serien les localitzacions ja existents a potenciar, quines serien considerades no prioritàries i quines serien considerades localitzacions a extingir.

5.- L'estratègia del "Km Zero" o de proximitat: més qualitat, major eficiència, més autosuficiència, generadora d'activitat econòmica i de nous llocs de treball i més ecològica..

En l'entorn socioeconòmic que estem vivint cal trobar nous espais d'activitat econòmica, que siguin dinàmics, més eficients i alhora serveixin per generar nous llocs de treball i promoure l'economia productiva. En aquest marc l'estratègia del "km 0" obre noves oportunitats, nous mercats, genera nous llocs de treball i promou l'economia de baix consum de carboni. Sovint l'exemple més proper que la majoria de gent li ve al cap quan es parla de "km 0" és amb el consum de productes de proximitat però aquest es un concepte que podem traslladar a camps tant diversos com la producció d'energia o el camp dels residus, entre d'altres. Veiem doncs tres exemples: les xarxes de districte energètic, el compostatge agrícola i el consum de productes de proximitat.

a) Xarxes de districtes energètics o xarxes energètiques calor i fred de proximitat.

La Directiva europea 2010/31/CE en el seu article 28 diu: "los Estados miembros deben facultar y animar a los arquitectos y responsables de la planificación urbana a que consideren de forma adecuada la combinación óptima de mejoras en el ámbito de la eficiencia energética, la utilización de energía procedente de fuentes renovables y el uso de la calefacción y refrigeración urbanas a la hora de proyectar, diseñar, construir y renovar zonas industriales o residenciales". Aquest marc legal es podria fer servir, segons apunten diferents especialistes, per al desenvolupament de xarxes energètiques de calor i fred de proximitat.

La generació d'energia és de caire més distribuït, apostant per aprofitar de manera prioritària, els recursos renovables disponibles en cada districte energètic (com poden ser entre d'altres la solar, eòlica, biomassa, i geotèrmica) i fomentant alhora la implicació dels ciutadans mitjançant la introducció de models de gestió cooperatius, introduint el concepte de gestor energètic de districte. La gestió a més de implicar els ciutadans que formen part de la districte energètic també genera llocs de treball per garantir-ne el seu correcte funcionament .

Experiències internacionals al respecte en trobem a Dinamarca on ja el 60% de la demanda de calor ja es cobreix amb més de 700 petites plantes de generació arreu del país que alhora han àries, així com conservar-ne i difondre els valors ecològics i culturals.

generat nous models de negoci en el camp del sector energètic amb la corresponent generació de llocs de treball.

b) Compostatge agrícola, de proximitat o de petita escala.

c) Consum de productes de proximitat

Els productes de proximitat en l'elaboració dels diferents menús i plast augmenta la qualitat nutricional dels aliments tot potenciant la qualitat organolèptica i gastronòmica dels mateixos. Consumint productes de proximitat afavorim l'activitat economia del nostre entorn i també estem ajudant al manteniment de la biodiversitat que ens envolta i reduint les emissions de CO2.

Per aquests motius cal que l'Administració desenvolupi estratègies i normatives que emparin i recolzin, la utilització de productes de proximitat i ecològics en la elaboració de menús en

menjadors col·lectius com son entre d'altres **llars** d'infants, escoles, menjadors universitaris, llars d'avis, residències, hospitals, presons i casernes. També cal generar una xarxa de complicitats també entre productors, elaboradors, restauradors i consumidors que vagi orientada a difondre els productes de qualitat dels productors i afavorir-ne la seva venda al consumidor, i alhora implicar a restauradors i cuiners així com a els responsables dels menjadors.

Una experiència recent al respecte la trobem en la ciutat de Copenhagen on i segons dades oficials el 75% del menjar que es serveix als menjadors públics es orgànic, sense que comporti un increment de la despesa. L'objectiu que s'hna fixat es assolir el 2015 sigui del 90%. Potenciant el consum de productes de proximitat, de proximitat (geogràfica i temporal), afavorim els productes de temporada i de prop. Per poder desenvolupar aquesta línia estratègica és necessari potenciar l'ocupació i la formació agrària de qualitat i les xarxes locals de distribució, generant d'aquesta manera nous llocs de treball.

OBJECTIUS ESTRATÈGICS

1. Model d'infraestructures de comunicació i transport

L'actual model es basa en què les comarques del Penedès són territori de pas travessats per corredors viaris i ferroviaris, cosa que és certa, però que en cap cas ha d' arribar al punt d' anorrear les possibilitats del Penedès.

Les actuacions proposades serien les següents:

Xarxa viària de gran capacitat:

Es considera que les autopistes i autovies que travessen les diferents comarques del Penedès són suficients tant per la funció de territori de pas com per la gran mobilitat interna; sí que cal és el desdoblament de la C-15 en el tram Igualada – Vilafranca.

Per altra banda cal adequar la xarxa interna a les necessitats actuals, especialment a la zona sud de l' Anoia.

Xarxa ferroviària :

- a) Cal preveure una xarxa segregada pels trens de mercaderies que travessen el país, que hauria de ser un Eix Transversal Ferroviari que alhora que donés aquest servei, en proporcionés d' altres a les zones amb prestacions ferroviàries molt dolentes o inexistents.
- b) Cal que el territori pugui utilitzar la via de tren d' ample europeu per que parin en una estació que caldria fer a Vilafranca trens regionals d' alta velocitat i alguns AVE.
- c) Cal millorar les prestacions de les línies convencionals de passatgers per que donin un servei de màxima qualitat.

2. Revisió del planejament territorial

El planejament vigent al Penedès, tot i que molts plans han estat aprovats no fa massa temps, és producte de les perspectives econòmiques i socials de principis de la dècada anterior que portaven encara la influència d'un final de segle XX exageradament expansiu. A la vista de la situació actual, la majoria dels plans aprovats sobre el territori, s'han vist desbordats per la situació econòmica i condicionen el territori amb expectatives inexistents, al menys durant uns quants anys. El desenvolupament territorial, si abans no era possible sense preveure creixements, avui no és possible sense ajustar els paràmetres urbanístics del planejament a la realitat actual. La necessitat d'estalvi econòmic i energètic, la inutilitat de terrenys agrícoles

falsament expectants i la indefinició dels territoris afectats clamen una intervenció que ajusti la desmesura a una delimitació més acurada i harmònica de la realitat econòmica.

Ajustar el sobredimensionat dels plans territorials, coordinar els seus paràmetres (alguns d'ells no coincidents) i adaptar-lo als requeriments de demandes reals, diferents de les que fins ara predominaven, ha de ser un dels objectius estratègics del Pla territorial. El territori ha de deixar de generar falses expectatives i concretar la seva exacta funció i ús en el marc d'una nova manera més sostenible de gestionar-lo. Per això cal:

- a) **Coordinar els Plans Territorials Parcial i els Plans Directors** de les comarques penedesenques per ajustar els paràmetres de les infraestructures, els assentaments i els espais oberts en base a la nova realitat socio-econòmica. Aspectes com les previsions de creixement, els models territorials d'infraestructures viàries, ferroviàries, d'equipaments. Consensuar normatives de protecció del patrimoni natural, homogeneïtzar criteris d'actuacions sobre sòl agrari, relligar propostes territorials i metropolitanes, etc..
- b) **Revisió dels plans municipals de creixement urbà**, tant residencials com d'activitats econòmiques, per adaptar-los a les necessitats del propi municipi i ajustar-se als criteris a escala territorial
- c) **Revisió del teixit urbà consolidat** per aconseguir centres urbans amb més qualitat ambiental urbana, econòmicament més eficaços i energèticament més sostenibles. Adaptar les normatives urbanes, els mètodes constructius i els mecanismes de despesa energètica al model proposat. Adoptar mesures per facilitar els desplaçaments amb mitjans alternatius al vehicle privat potenciant el transport públic, les xarxes de vianants i bicicletes per a distàncies curtes. En definitiva reinterpretar el sistema urbà a la llum de les noves perspectives que l'oportunitat de la crisi econòmica i de valors ens ofereix.

3. Definir el model d'assentaments i activitats dels espais oberts

Definir el sol agrari, des del punt de vista normatiu, com espai productiu, i per tant amb els mateixos drets i deures que qualsevol activitat urbana. Definir les regles de joc entre aquest i el medi on es desenvolupa (la xarxa hídrica, els boscos, les rieres i els torrents, els marges, els camins, etc..) i entre l'espai agrari i els assentaments urbans. Estratègia bàsica per definir l'espai obert penedesenc.

Estudiar la possibilitat d'obrir les activitats agràries a altres cultius més relacionats amb la situació d'espai agrari tangent a dues metròpolis o la introducció d'activitats terciàries que ajudin a compensar l'escassetat dels beneficis d'una activitat agrícola dedicada al monocultiu de la vinya.

Iniciar un procés de racionalització, coordinació i apropament dels sistemes d'equipaments i serveis públics i privats, a l'abast de la població dispersa que gestiona l'espai agrari i forestal, amb la millora de les xarxes viàries especialitzades (bicicleta, vianants) i de telecomunicacions que proporcionin qualitat de vida als seus habitants i permetin la fixació sobre el territori.

- a) **Incorporar els principis bàsics de la "nova cultura del territori"** en la intervenció i definició del tractament urbanístic del sòl agrari, els usos i les regles de joc respecte del medi, el paisatge i els assentaments urbans. Tenint en compte els seus trets fonamentals, que és un bé no renovable, essencial i limitat. Una realitat complexa i fràgil. Conté valors ecològics, culturals i patrimonials que no es poden reduir al preu del sòl.

b) Repensar les trames urbanes de baixa densitat.

c) L'espai agrícola del Penedès és un actiu de primer ordre. Cal apostar per la preservació, desenvolupament i gestió dels espais agrícoles tenint com a pal de paller l'estructura socioeconòmica i paisatgística dels espais, establint els paràmetres i activitats econòmiques dels assentaments rurals i edificacions aïllades, les activitats, els usos i la xarxa d'equipaments necessària perquè aquest medi rural mantingui la seva vitalitat i, no tant sols sigui econòmicament autosuficient, sinó que es converteixi en el nucli impulsor d'altres activitats econòmiques.

d) Millorar la infraestructura de la xarxa bàsica de camins i coordinar els equipaments existents a fi de potenciar l'estructura dels assentaments rurals que són intrínsecs per a mantenir l'activitat agrària i la protecció biològica de l'entorn forestal i agrari a més de potenciar una xarxa que compleix diverses funcions fonamentals: des del turisme agrari, la pràctica d'esports de lleure: ciclisme, equitació, marxa.. amb l'acompanyament de les referències culturals que aquests camins han desenvolupat al llarg de la seva història: l'arquitectura de pedra seca, el paisatge, les fites del territori..

4. Territori i activitats econòmiques : No a la "LA LOGÍSTICA EMOGIDA"

Hem de tenir clar quines activitats econòmiques són compatibles amb els criteris i les estratègies dissenyades en el Pla. Cal introduir, tant per les activitats existents com les venidores, els criteris de Valor Afegit i Integració Social a part de millorar els conceptes de l'Impacte Ambiental ja recollits en la normativa d'activitats.

Aquests indicadors en ajudarien a saber el grau de qualitat de l'activitat i poder establir incentius o determinar compensacions davant d'una activitat pel grau d'incidència, positiva o negativa, per a la qualitat de vida dels habitants i del medi.

El Penedès ens hem situat al centre del gran debat que està sacsejant el món sobre com ens hem d'organitzar per no malmetre el planeta i assegurar el benestar dels nostres nets i netes. I és que al mig de les discussions de com viure sense escalfar més la Terra, de donar valor als productes de proximitat, de reduir la contaminació de cotxes/camions, vaixells i avions, se'ns planteja definitivament que el Penedès formi part del gran sistema logístic mundial, en el que molts centenars de grans vaixells transporten cada dia centenars de milers de containers per tot el món amb la única finalitat de portar productes que, molts d'ells, es podrien fer tranquil·lament en el lloc de destí, però es fan en països llunyans per estalviar una misèria als consumidors i fer rics als intermediaris.

Can Vies, al costat del Logis Penedès i dels projectes a la Conca d'Òdena, és la confirmació de que ens volen fer jugar el paper de "col·laboracionistes" amb la desfeta de la Terra tal i com la coneixem. Hem anat veient que el sentiment al territori és cada vegada més clar, no tant sols en contra d'un espai o altre dedicat a aquesta tasca destructiva, sinó que som més conscients que aquesta "gran logística" (que no té res a veure amb el transport normal de mercaderies als llocs que no tenen aquell tipus de producte) ens destrueix no tant sols el paisatge i l'agricultura, sinó també la nostra indústria (per que desapareixen molts llocs de treball qualificats en molts sectors començant pel tèxtil, la pell i la maquinària) i ataca el clima que farà que sigui penós pels nostres nets viure al planeta Terra.